

Ljusfalls skolas ekonomiska förening

info@ljusfallsskola.se

Organisationsnummer 7696105282

2023-09-28

1 (21)

Dnr SI 2023:3167

Beslut

efter planerad kvalitetsgranskning vid Ljusfalls
friskola i Finspångs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Ljusfalls friskola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen samt av skollagens bestämmelser om huvudmannens styrning och stöd.

Namnbyte

Den 1 juli 2023 genomförde Skolinspektionen ett namnbyte från *regelbunden* kvalitetsgranskning till *planerad* kvalitetsgranskning. Detta påverkar ingenting vad gäller granskningens innehåll och genomförande.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden samt huvudmannens styrning och stöd inom det femte området. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Ljusfalls friskola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sin uppföljning och analys av undervisningens genomförande samt utveckla skolenhetens uppföljning av kunskapsresultat.

Undervisning

Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbetet.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver skapa bättre förutsättningar för lärarna att göra likvärdiga bedömningar och för att kvalitetssäkra betyg och bedömningar.

Huvudmannens styrning och stöd

Huvudmannen stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver se över rutiner för huvudmannens hantering av klagomål och kränkingsanmälningar så att utredningar kan göras oberoende av rektorn. Huvudmannen behöver också förtydliga den information som ges på skolenhetens hemsida om huvudmannens klagomålshantering.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2024-03-28** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2023:3167) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens sammanfattande motivering är att rektorn skapar förutsättningar för lärarna att samverka samt att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av lärarna. Vidare leder och styr rektorn till viss del ett systematiskt jämställdhetsarbete. Rektorn följer i huvudsak upp och analyserar skolenhetens kunskapsresultat, men uppföljning och analys av undervisningens kvalitet samt hur värdegrundsarbetet integreras i undervisningen är dock begränsad.

Av insänd dokumentation och intervju med rektorn framgår att hen påbörjade tjänsten som tillförordnad rektor vid Ljusfalls friskola den 1 januari 2023. Den tillförordnade rektorn, fortsättningsvis benämnd som rektorn, har vid tiden för granskningen därmed nyligen tillträtt tjänsten. Rektorn arbetar även som lärare på skolan och har i den rollen insyn i verksamheten samt daglig kontakt med personal och elever.

Ledning och organisation

Rektorn leder och styr det pedagogiska arbetet genom att ge lärarna förutsättningar att samverka. Av inskickad dokumentation samt intervjuer med rektorn och lärarna framgår att pedagogiska diskussioner och kollegialt lärande främst sker vid veckovisa lärarmöten. Som en av skolans lärare deltar även rektorn vid dessa möten. Rektorn uppger att ett annat forum för kollegialt lärande är när hen och en av lärarna regelbundet träffas och arbetar med att utveckla undervisningen via Skolverkets utbildningsinsats Läsluft. Samverkan sker även vid regelbundna arbetsplatsträffar då all skolpersonal samt rektorn deltar. I övrigt utgör även studiedagarna tillfällen för lärarna att samverka, exempelvis kring utveckling och planering av aktiviteter för eleverna eller utvärdering. Elevhälsans personal uppger att det finns ett samarbete mellan lärarna och elevhälsans professioner. Av intervju med rektorn och lärarna

framgår att rektorn stödjer lärarna som är obehöriga exempelvis vid tolkning av styrdokument, planering och bedömning.

Skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av lärarna. Av intervjuer med rektorn, lärarna, eleverna samt elevhälsans representanter framgår att det finns gemensamma arbetssätt i hur lärarna strukturerar undervisningen, exempelvis att skoldagarna inleds med morgonsamling där planeringen går igenom med eleverna och förstärks med bildstöd. Detta framgick också under genomförda lektionsobservationer. Vidare framgår att det finns rutiner för hur elevernas kunskapsutveckling dokumenteras samt en tydlig arbetsgång tillsammans med elevhälsan kring exempelvis extra anpassningar eller i hur elevhälsan kan handleda lärarna i specifika frågeställningar. I övrigt framgår att det finns en gemensam syn kring ordningsregler samt hur de tillämpas.

Jämställdhetsarbete

Skolan har till viss del ett systematiskt jämställdhetsarbete som leds och styrs av rektorn. Lärarna beskriver att skolans jämställdhetsuppdrag diskuteras tillsammans med rektorn i lärarlaget. Exempelvis har de diskuterat ett gemensamt förhållningssätt i jämställdhetsarbetet, vilket resulterat i att jämställdhetsfrågan uppmärksammas och att lärarna stödjer varandra i jämställdhetsarbetet. Skolans verksamhet är liten och rektorn har daglig kontakt med elever och lärare. De intervjuade eleverna uppger dessutom att lärarna behandlar flickor och pojkar likvärdigt och att de exempelvis får lika mycket uppmärksamhet. Emellertid framgår av intervju med rektorn att vid tillfället för granskningen har hen inte följt upp hur jämställdhetsuppdraget omsätts i undervisningen, exempelvis genom strukturerade klassrumsbesök eller medarbetarsamtal. Av intervjuer med såväl rektorn och lärarna som med eleverna framkommer dock att eleverna pratar om jämställdhet på lektionerna. Exempelvis framgår att eleverna i ämnet historia har diskuterat skillnader mellan kvinnor och män, däribland löneskillnader och varför jämställdhet är viktigt. Av inskickad dokumentation och av intervjuer med rektorn och lärarna framgår dock att uppföljning och analys av kunskapsresultat utifrån kön sker i begränsad omfattning på grund av att antalet elever på skolan och per årskurs är få.

Uppföljning och analys

Rektorn följer upp och analyserar skolans kunskapsresultat även om uppföljning av pojkars och flickors kunskapsresultat är begränsad. Rektorn beskriver att elevernas kunskapsutveckling regelbundet dokumenteras på skolans lärplattform. Det framgår av intervjuer med lärarna och rektorn samt av inskickad dokumentation att elevernas kunskapsresultat följs upp löpande i lärarlaget och inför bedömningstillfällen och att uppföljningen sker strukturerat vid exempelvis arbetsplatsträffar och studiedagar.

Bland annat lyfts samtliga elevers kunskapsresultat i alla ämnen vid så kallade betygskonferenser inför terminsslut. Uppföljningarna omfattar bland annat betyg och resultat på nationella prov i årskurs 6 samt en bedömning av elevernas kunskapsutveckling i årskurserna 1-5. Vidare framgår av inskickad dokumentation att elevernas kunskapsutveckling följs upp och analyseras av rektorn tillsammans med lärarna fyra gånger per läsår. Analysen redovisas till huvudmannen och elevhälsan. Emellertid framgår av såväl inskickad dokumentation som av intervjuer med rektorn och lärarna att det inte sker jämförelser i syfte att identifiera eventuella skillnader mellan flickor och pojkar.

Granskningen visar att analys av kunskapsresultaten ligger till grund för beslut om utvecklingsåtgärder samt för hur resurser fördelas. Av inskickad dokumentation samt intervjuer med rektorn och lärarna framgår att uppföljningen bland annat visat att elevers läsförståelse och läshastighet behöver öka. Därav pågår på skolan en satsning för att vidareutveckla elevernas läsförmåga och stimulera läsintresset. Rektorn uppger att skolan även arbetar med att öka elevernas förståelse för hur de bedöms och vad de förväntas kunna. Arbetet pågår, men tidiga resultat visar redan på att de äldre eleverna har fått en ökad förståelse för hur och varför de ska lära sig nya saker vilket har stärkt elevernas motivation. Vidare framgår av inskickad dokumentation att rektorn i dialog med lärarna och elevhälsan fördelar resurser utifrån elevers behov. Till exempel har rektorn utifrån behov omfördelat undervisningstid för personal för att säkerställa resurstid för elever. Av intervju med elevhälsans representanter framgår även att insatser såsom anpassning av elevers lärmiljö, särskilt den pedagogiska lärmiljön, har satts in till följd av vad uppföljning av elevernas kunskapsresultat har visat.

Rektorn följer till viss del upp undervisningens genomförande. Av intervju med rektorn framgår att hen följer upp lärarnas undervisning i dialog med lärarna men att uppföljningen inte sker med systematik. Rektorn uppger vidare att lärarna har nära till varandra samt besöker varandras undervisning. Rektorn har emellertid inte själv haft tid att följa upp undervisningens kvalitet. Vidare framgår att rektorn i viss utsträckning följer upp att skolans värdegrundsuppdrag integreras i undervisningen. Av inskickad dokumentation och intervju med rektorn framgår att skolans värdegrundsarbete följs upp via skolans trivselenkät. Rektorn uppger att resultaten av enkäten exempelvis visat att eleverna önskade mer delaktighet, vilket skolan nu beaktar. Även om skolans verksamhet är liten och rektorn har daglig kontakt med elever och lärare, så beskriver rektorn att hen inte har följt upp hur värdegrundsarbetet integreras i undervisning då hen inte har genomfört exempelvis strukturerade klassrumsbesök eller medarbetarsamtal sedan hen tillträdde sin tjänst. Lärarna och rektorn uppger emellertid att de regelbundet arbetar med värdegrundsfrågor. Lärarna berättar att

värdegrunden tas upp i undervisningen på olika sätt, exempelvis i ämnet idrott och hälsa har de pratat med eleverna om rätten att känna vad man vill och i de samhällsorienterande ämnena har eleverna haft en temavecka med fokus på värdegrundsfrågor. Rektorn beskriver vidare att i samband med studiedagar har personalen diskuterat gemensamma förhållningssätt samt värdegrundsfrågor kopplat till läroplanen. Av elevhälsans representanter framgår att de via elevhälsoteamet har kännedom om att skolan har ett förebyggande värdegrundsarbete och via elevhälsans lektionsobservationer och övriga besök på skolan ser de att lärarna diskuterar värdegrundsfrågor med eleverna i det dagliga arbetet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sin uppföljning och analys av undervisningens genomförande samt utveckla skolenhetens uppföljning av kunskapsresultat.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver utveckla arbetet med uppföljning och analys av undervisningens genomförande. Granskningen visar att rektorn visserligen har en dialog med lärarna kring undervisningens genomförande, men att hen inte strukturerat följt upp genomförandet. Vidare behöver rektorn följa upp och analysera kunskapsresultat utifrån kön.

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att rektorn på enhetsnivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp och utvärdera i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLF5 2012:98, s. 28-29) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, framgår att det är viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar barns och elevers lärande och utveckling. Utgångspunkten är de nationella mål och de områden som man har beslutat att fokusera i utvecklingsarbetet. Personalen behöver få återkoppling på sin undervisning från barn och elever på vad de förstått och vad de behöver utveckla för att komma vidare. Personalen behöver även få återkoppling på sin undervisning från rektorn samt från kollegor. Genom kollegialt lärande kan personalen strukturera sitt utvecklingsarbete och använda kunskaperna i det dagliga arbetet.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar skolenhetens kvalitetsarbete genom att systematiskt följa upp lärarnas undervisning för att få kunskap om hur undervisningen bedrivs. Detta kan till exempel göras genom strukturerade lektionsbesök där lärarna efter besöket ges återkoppling på sin undervisning. Skolinspektionen rekommenderar även rektorn att tillsammans med lärarna

systematiskt följa upp och analysera hur undervisningens genomförande påverkar kunskapsresultaten samt eventuella skillnader mellan pojkar och flickors resultat. Rektorn får på så vis ett bredare underlag som grund för sin analys av kunskapsresultaten och även ett bättre underlag att utgå ifrån när beslut om utvecklingsåtgärder ska fattas.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i hög utsträckning elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Skolinspektionens sammanfattande motivering är att undervisningen motiverar och utmanar eleverna utifrån deras individuella behov och förutsättningar samt att eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Lärarna ger eleverna möjlighet att påverka undervisningen och eleverna ges också möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Vidare visar granskningen att undervisningen är strukturerad och varierad.

Motivation och anpassningar

Klimatet i klassrummen är tillåtande och lärarna har ett bemötande och ett arbetssätt som stärker elevernas självförtroende. Av intervju med lärarna framgår att de på flera sätt arbetar för att stärka elevernas tro på sin egen förmåga. Bland annat beskriver lärarna att de till eleverna förmedlar att de ska tänka utifrån ”jag kan, jag vill, jag ska, jag kommer att lyckas”. Rektorn uppger att lärarna har höga förväntningar på eleverna, vilket också förmedlas till eleverna. Vid flera av de observerade lektionerna ger lärarna eleverna beröm och uppmuntran samt ställer intresseväckande frågor kring det de arbetar med. Av intervjuer med eleverna framgår att de tycker att det är motiverande att de får arbeta med varierande uppgifter eller när läraren visar vad en uppgift ska leda fram till. Vidare beskriver eleverna att det är okej att svara fel och lärarna kan uppmuntrade säga att ”du är på god väg mot rätt svar” eller liknande.

Granskningen visar vidare att undervisningens arbetssätt och innehåll anpassas till aktuell elevgrupp och elevernas enskilda behov. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsan framgår att diskussioner om anpassningar förs både i elevhälsoteamet och i lärarlaget och flera exempel ges på hur lärarna arbetar för att anpassa och utmana alla elever. Lärarna beskriver att instruktioner till eleverna ges både skriftligt

och muntligt samt att de använder bildstöd i undervisningen. Vidare framgår av intervju med elevhälsan att eleverna har tillgång till hjälpmedel såsom hörselkåpor och skärmar samt att eleverna vid behov kan få anpassad tid och annat material för vissa uppgifter. Av intervjuer med såväl lärare som elever framgår att eleverna kan arbeta med uppgifter på olika nivåer, exempelvis i ämnet matematik. Av intervju med lärarna framgår att vid arbete med faktatexter kan eleverna välja att fördjupa sig ytterligare samt att lärarna ställer högre krav när det gäller utförandet för elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Eleverna beskriver att läraren ser att en uppgift är för lätt och ger då eleverna svårare uppgifter. Läraren ser också till att det finns material att arbeta vidare med om eleverna snabbt blir färdiga med en uppgift.

Elevers delaktighet i undervisningen och sitt eget lärande

Undervisningens innehåll ger eleverna möjlighet att reflektera över olika frågor och över sitt eget lärande. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att eleverna i slutet av veckan får reflektera över vad hen lärt sig samt hur undervisningen varit. Eleverna beskriver i intervju att de gör detta skriftligt och att de i samband med inlämning får återkoppling från läraren. Av inskickad dokumentation framgår att skolan arbetar med att tydliggöra för eleverna hur de bedöms, vilket gör att elever frågar mer aktivt vad som förväntas av dem och hur de kan nå dit. Av intervju med lärarna framgår att strategier för elevers lärande är något som tas upp i samband med utvecklingssamtalen, men även i undervisningen. Exempelvis beskriver lärarna att när eleverna skriver texter i ämnet svenska kan eleverna få reflektera kring hur texten ska struktureras innan de börjar skriva.

Lärarna använder olika metoder för att involvera eleverna i planering och utvärdering av undervisningen. Av intervjun med lärarna framgår flera exempel på hur eleverna görs delaktiga i planering av undervisningen. Exempelvis när eleverna i samhällsorienterande ämnen, ska arbeta med ett visst tema, kan eleverna få vara med och välja vad de vill arbeta med och fördjupa sig inom. Vidare beskriver lärarna att under klassråden och i samband med utvecklingssamtalen får eleverna tycka till om vad de vill göra mer av och vad de saknar i undervisningen. Av intervjuer med eleverna framgår att de kan få välja olika sätt att arbeta på, exempelvis grupparbete, eller i vilken ordning de vill arbeta samt hur de ska redovisa.

Målfokus, variation, struktur och aktivt lärarstöd

Undervisningen präglas av variation i arbetsformer och arbetssätt. Vidare planerar lärarna lektionerna så att eleverna ska ha möjlighet att upprätthålla sitt engagemang och intresse hela lektionstiden. Av lektionsobservationerna framgår att eleverna får arbeta individuellt, i grupp eller i helklass. Som exempel kan nämnas en lektion i matematik där läraren inledningsvis har en genomgång med eleverna i helklass och därefter får eleverna arbeta med en uppgift i par men även enskilt när de är färdiga

med uppgiften. Lektionerna består också av olika arbetssätt så som arbete i digitala program, högläsning av läraren och rita något som anknyter till lektionens innehåll. Lärarna och eleverna ger i intervjuer fler exempel på arbetssätt de använder sig av, exempelvis enskild läsning eller dramatisering.

Lärarna försäkrar sig om att eleverna förstår vad de ska göra och att de kommer igång med arbetet. Genomförda observationer visar flera exempel på hur lärarna ger eleverna stöd och hjälp i arbetet genom att förklara, ställa frågor och diskutera med eleverna. Vid flertalet av de observerade lektionerna framgår att lärare under lektionens gång rör sig runt i klassrummet och stämmer av med eleverna hur det går, samt anpassar och förklarar. Det aktiva lärarstödet framkommer även i intervjuer med eleverna, exempelvis beskriver eleverna att om något är svårt räcker de upp handen och får då hjälp av läraren. Det framgår av intervjuer med lärarna att de vid behov använder sig av rörelsepauser eller att lektioner kan genomföras utomhus för att bibehålla elevernas engagemang.

Undervisningen är strukturerad och varierad. Av samtliga intervjuer och genomförda observationer framgår att skoldagen brukar inledas med en morgonsamling i de två undervisningsgrupperna då lärarna går igenom med hjälp av bildstöd vad som är planerat under dagen. Lärarna använder gemensamma strategier så som att skriva upp dagens schema och lektionens innehåll på tavlan. Rektorn och lärarna uppger att undervisningen planeras utifrån det centrala innehållet i kursplanerna. Av inskickad dokumentation och intervjun med rektorn framgår också att lärarna presenterar undervisningens mål för eleverna utifrån ålder och mognad, men att det är en pågående utvecklingsinsats på skolan att ytterligare tydliggöra detta för eleverna. Rektorn beskriver att läroplanens mål presenteras för eleverna vid uppstart av nya arbetsområden. Eleverna uppger i intervju att lärarna brukar berätta vad de ska göra på lektionerna, vilket även framgår av genomförda lektionsobservationer.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i hög utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Skolinspektionens sammanfattande motivering är att det sker ett samlat arbete med att skapa studiero och en trygg miljö i vilket eleverna deltar. Skolan kartlägger och analyserar regelbundet elevernas upplevelse av trygghet och studiero samt vidtar ändamålsenliga åtgärder utifrån resultaten. Personalen på skolan har ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med såväl trygghet som studiero.

Trygghet

Skolan bedriver ett medvetet arbete med att skapa en trygg miljö för eleverna. Rektorn uppger att personalen på skolan har ett gemensamt förhållningssätt när det gäller arbetet med att skapa trygghet. Av intervjuer med lärare framgår att skolan anordnar flera gemensamma aktiviteter i syfte att eleverna ska lära känna varandra över årskursgränserna. Eleverna i årskurserna 1-3 och 4-6 gör regelbundet aktiviteter tillsammans, exempelvis idrottsdagar, fadderverksamhet och andra gruppstärkande aktiviteter. Lärarna uppger att alla elever är ute tillsammans på rasterna vilket bidrar till att eleverna lär känna varandra och är trygga med varandra. Skolan har trivselregler och klassrumsregler som diskuteras och tas fram tillsammans med eleverna i början av varje läsår. Eleverna berättar att de på lektionerna samtalar om hur man ska vara mot varandra och hur det är på nätet. Av intervju med lärarna framgår att tryggheten på nätet och sociala medier exempelvis har diskuterats med eleverna inom området sexualitet, samtycke och relationer.

Skolan kartlägger och analyserar elevernas upplevelse av trygghet samt vidtar vid behov åtgärder. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att det regelbundet sker kartläggningar av elevernas upplevelse av trygghet i form av en elevenkät. Elevenkäten inkluderar även elevernas upplevelse av trygghet på nätet. Eleverna tillfrågas också om tryggheten i samband med utvecklingssamtal samt att tryggheten tas upp på klassråden. Vidare följs elevernas trygghet och trivsel upp under elevhälsosamtalen. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att tidigare trygghetskartläggning visat att yngre elever upplevde de äldre eleverna som lite skrämmande. Skolan vidtog då åtgärder för att öka samarbete och gemenskap mellan yngre och äldre elever.

Granskningen visar att eleverna upplever skolan som trygg. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsans representanter samt insänd dokumentation framgår att eleverna i hög grad känner sig trygga på skolan. Det gäller både i skolans lokaler, under lektioner och ute på skolgården. Eleverna säger i intervjuer att alla känner alla samt att de behandlar varandra väl och att skolpersonalen agerar om något skulle inträffa. Vidare uppger eleverna att det alltid finns en vuxen att vända sig till.

Studiero

Det finns ett medvetet arbete för att skapa och bibehålla studiero i vilket eleverna deltar. Av intervjuer med lärarna samt av inskickad dokumentation framgår att lärarna arbetar aktivt med bemötande och ledarskap i klassrummet. Av lektionsobservationerna framgår att eleverna har fasta placeringar i klassrummet och att elever vid behov kan ta kortare rörelsepauser. Av intervjuer med rektorn, lärarna och eleverna framgår att skolans trivselregler och klassrumsregler är en del i det främjande arbetet med att skapa studiero. Klassrumsreglerna omfattar exempelvis att eleverna ska räcka upp handen, att eleverna ska lyssna på varandra och att om läraren räcker upp en hand är det en signal för att eleverna ska vara tysta. Skolan arbetar förebyggande genom att regelbundet kartlägga och utvärdera studieron i enkäter och via klassråd tillsammans med eleverna. Vidare framgår av granskningen att eleverna är delaktiga i att ta fram såväl trivselregler på skolan som klassrumsregler.

Av samtliga intervjuer och lektionsobservationer framgår att studieron på skolan är god. Eleverna uppger i intervjuer att de oftast kan koncentrera sig på det de ska göra och det finns en medvetenhet hos dem kring vad som är bra arbetsro. Vid flera av de observerade lektionerna framgår att det är flera vuxna i klassrummet som kan ge elever stöd i undervisningen. Av observationer framgår även att majoriteten av eleverna bibehåller sitt engagemang under hela lektionen och har god studiero. Av intervjuer med rektorn, lärarna och elevhälsan framgår att det för närvarande inte finns några pågående insatser då studieron är god, men att åtgärder vidtas om behov finns utifrån vad kartläggning och analys visar.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens sammanfattande motivering är att rektorn till viss del följer upp och analyserar eventuella skillnader i lärarnas bedömningar och omdömen samt att förutsättningarna för lärarna att kvalitetssäkra sina bedömningar av elevernas kunskaper är begränsad.

Uppföljning och analys av bedömningar och betyg

Rektorn följer till viss del upp eventuella skillnader i bedömning och betygssättning ur ett likvärdighetsperspektiv. Av intervju med rektorn framgår att hen har haft sitt uppdrag som rektor en kort tid och att hen ännu inte gjort några systematiska analyser av eventuella skillnader i omdömen och betyg i olika ämnen och årskurser. Av intervju med rektorn och lärare framgår dock att vissa analyser ur ett likvärdighetsperspektiv görs i samband med så kallade betygskonferenser som genomförs vid varje terminsslut. Dessa jämförelser har inte visat på några avvikelser avseende likvärdighet mellan lärare. Vidare uppges att jämförelser mellan resultat på nationella prov och betyg i årskurs 6 inte har visat på några direkta avvikelser.

Kvalitetssäkring av bedömningar och betyg

Förutsättningarna för lärarna att kvalitetssäkra sina bedömningar av elevernas kunskaper är begränsad. Av intervju med rektorn samt av inskickad dokumentation framgår att lärarna använder olika material för att kvalitetssäkra sina bedömningar såsom Skolverkets bedömningsstöd för årskurs 1-3, men också andra bedömningsverktyg. För att kvalitetssäkra bedömningar och betygssättning använder lärarna även de nationella proven i årskurs 3 och 6. Rektorn uppger vidare att skolenheten har för avsikt att börja använda Skolverkets bedömningsstöd även i ämnen och årskurser där de inte är obligatoriska. Rektorn uppger att kvalitetssäkring av bedömningar sker vid exempelvis studiedagar då hela lärarlaget deltar. Rektorn beskriver att hen deltar i all bedömning, även bedömning av kunskapsresultat för elever som rektorn inte själv undervisar, eftersom rektorn är den enda behöriga läraren på skolan. Vidare beskriver rektorn att hen upplever sig ensam i sin bedömning av elevernas kunskaper och att det därav finns ett behov av att utveckla sambedömningen på skolan. Rektorn beskriver att det tidigare fanns ett samarbete med en annan skolenhet vad gäller rättning och bedömning av nationella prov. Rektorn har tagit kontakt med en skolenhet kring ett liknande samarbete, men vid tidpunkten för granskningsbesöket hade inget samarbete påbörjats.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver skapa bättre förutsättningar för lärarna till att göra likvärdiga bedömningar och för att kvalitetssäkra betyg och bedömningar.

Granskningen visar att även om rektorn tillser att olika metoder för likvärdiga bedömningar används av lärarna samt att lärarna tillsammans med rektorn arbetar med bedömningen av elevernas kunskaper är rektorn som enda behöriga läraren ensam i sin bedömning. Därför finns en risk att lärares omdömen och betyg inte är

likvärdiga. Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildningen vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas.

Enligt Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2018:247, s. 22 ff) med kommentarer om betyg och betygsättning beskrivs att sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet, eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av ändamålsenliga bedömningssituationer och bedömningar av olika underlag kan förbättra likvärdigheten. Lärare kan tillsammans analysera sina underlag och på vilka olika sätt som eleverna ger uttryck för sin förståelse av ämnesinnehållet.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att i samverkan med lärarna vidareutveckla metoder för kvalitetssäkring av betyg och bedömningar för att stärka likvärdigheten och att detta arbete omfattar samtliga ämnen. Rektorn bör se till att sambedömning sker med regelbundenhet och varierade metoder. I korthet handlar det om att rektorn behöver se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med ämneskollegor och andra kollegor diskutera hur elevernas kunskaper kan utvärderas på ett allsidigt och ändamålsenligt sätt. Likvärdighetsdiskussioner förs med fördel i arbetslag och ämnesgrupper. Ljusfalls friskola är dock en liten skolenhet med ett litet arbetslag. Därav rekommenderar Skolinspektionen att skolenheten använder bedömningsstöd även i ämnen där de inte är obligatoriska. För att ytterligare öka kvaliteten när det gäller likvärdig bedömning bör utbyte ske med andra skolor. Sådana diskussioner och analyser kan bidra till att lärare utvecklar sin bedömarförmåga och förtroget med betygskriterierna och främjar därmed en likvärdig och rättvis bedömning av elevernas kunskaper. Vidare vägledning för hur sambedömning kan utformas ges i Skolverkets stödmaterial.¹ Ett arbete med att öka likvärdigheten i bedömning via sambedömning tillsammans med en annan skolenhet har initierats på Ljusfalls friskola. Skolinspektionen rekommenderar att detta arbete vidareutvecklas. Skolinspektionen vill i sammanhanget också betona att eftersom Ljusfalls friskola är en liten skolenhet så kan huvudmannen behöva bistå rektorn med att organisera ett samarbete kring betyg och omdömen tillsammans med andra skolor som ett led i arbetet med en likvärdig bedömning.

¹ Skolverkets (2014) *Sambedömning i skolan – exempel och forskning*. Skolverket, Stockholm.

Huvudmannens styrning och stöd

Författningsstöd

2 kap. 2, 8 a, 13, 18 och 34–35 §§, 4 kap. 7–8 §§ skollagen

3 kap. 1 och 4 §§, 5 kap. 1 § kommunallagen

Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Huvudmannen styr och stödjer i flera delar skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning, men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionens sammanfattande motivering är att ansvarsfördelning och roller är tydliga och kända inom såväl huvudmannens som skolans organisation och huvudmannen tar ett övergripande ansvar för utbildningen. Huvudmannen ger rektorn ett behovsanpassat stöd som bygger på kännedom om verksamheten. Vidare tar huvudmannen ansvar för att skolan ges förutsättningar för att bedriva undervisning av god kvalitet men andelen behöriga lärare på skolenheten är låg. Huvudmannen har rutiner för att ta emot och utreda klagomål och kränkingsanmälningar, men huvudmannen saknar rutiner för att vid behov göra egna utredningar av klagomål och kränkingsärenden oberoende av rektorn.

Självständig aktör, roller och ansvarsfördelning

Roller och ansvarsfördelning är tydliga och kända inom såväl huvudmannens som skolans organisation. Ljusfalls friskola drivs av Ljusfalls skolas ekonomiska förening och dess styrelse utgör skolans huvudman. Av intervju med huvudmannens representanter framgår att styrelsen sammanträder var fjärde vecka och rektorn är med vid dessa möten. Även om rektorn är vice ordförande i styrelsen samt att hen och styrelsens ordförande arbetar som lärare på skolan uppger huvudmannens representanter att det alltid är tydligt när vederbörande personer agerar som styrelsemedlemmar eller som rektor alternativt lärare. Exempelvis när det gäller frågor som kan uppkomma i verksamheten som åligger en rektor vänder sig skolpersonalen till rektorn och frågorna hanteras av densamme.

Huvudmannen följer regelbundet upp och gör självständiga bedömningar av utbildningens kvalitet. Huvudmannens representanter uppger att de regelbundet begär in information om kunskapsresultat, prognoser för måluppfyllelse samt resultat av enkäter. När det gäller skolans kunskapsresultat sker uppföljning av resultat på nationella prov, betyg i årskurs 6 och resultat av Skolverkets bedömningsstöd i ämnena svenska och matematik. Huvudmannen följer också upp elevernas måluppfyllelse i årskurs 3 i ämnena matematik, svenska, naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen. Vidare följer huvudmannen upp hur det går för

eleverna på högstadiet. Av intervju med huvudmannens representanter framkommer att de även följer upp verksamhetens resultat över tid. Huvudmannens representanter uppger att de följer upp och analyserar elevernas upplevelse av trygghet via enkäter samt vad som framkommer vid klass och elevråd. Utifrån vad resultat och analys visar fattar huvudmannen beslut om insatser. Exempelvis har huvudmannen i dialog med rektorn tagit beslut om att skolan ska arbeta med gemenskapsstärkande aktiviteter i syfte att öka elevernas trygghet. Huvudmannen har dock identifierat behov av att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Till exempel framgår av intervju med huvudmannen att överlämningen av dokumenterat kvalitetsarbete till nuvarande rektorn var bristfällig.

Behovsanpassat stöd till rektor

Huvudmannen ger rektorn ett behovsanpassat stöd som bygger på kännedom om verksamheten. Huvudmannens representanter uppger att de är lyhörda för rektorns behov och det är något som kan diskuteras under rektorns punkt på styrelsemöten. Av intervjuer med rektorn och representanter för huvudmannen framgår att rektorn har fått stöd i form av en extern konsult som tidigare arbetat som rektor. Huvudmannens representanter beskriver detta stöd som nödvändigt eftersom överlämningen av tidigare dokumenterat kvalitetsarbete var begränsad. Konsulten har bland annat gett rektorn stöd i att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Härutöver uppger representanter för huvudmannen att de erbjudit rektorn rektorsutbildning om hen fortsätter som rektor nästa läsår. Huvudmannens representanter uppger i övrigt att de alltid försöker vara rektorn behjälplig vid större beslut.

Långsiktighet och systematik avseende förutsättningar

Granskningen visar att huvudmannen tar ansvar för att skolan ges förutsättningar för att bedriva undervisning av god kvalitet men att andelen behöriga lärare på skolenheten är låg. Av intervjuer med rektorn och huvudmannens representanter framgår att styrelsen följer upp att lokalerna är ändamålsenliga. Exempelvis får styrelsen information om ljudnivå och dess påverkan på studieron genom trivselenkäter samt klass- och elevråd. Det genomförs en årlig besiktning av skolans lokaler när det gäller exempelvis ventilation och ljudnivå. Huvudmannen har exempelvis köpt in ljuddämpande väggar efter information om hög ljudnivå i skolans bibliotek. Vidare är inne- och utemiljö en stående punkt på styrelsens möten. När det gäller materiella förutsättningar och teknik uppger huvudmannens representanter och rektorn att det finns en dialog kring behov både inför läsårsstart och under läsåret. Rektorn uppger att för närvarande för hen diskussioner med huvudmannen kring inköp av litteratur till biblioteket. Huvudmannens representanter uppger att de under innevarande läsår haft som mål att uppdatera material och teknik, exempelvis datorer, nya läromedel och hjälpmedel. Vidare uppger de att rektorn kan önska

kompetensutveckling för egen del och för personalen utifrån behov. Av såväl dokumentation som intervjuer med huvudmannens representanter, rektorn och lärarna framgår dock att det finns behov av behörig lärare framförallt i årskurs 1-3 då skolan har personal som saknar behörighet. Huvudmannens representanter uppger att de vid tidpunkten för Skolinspektionens besök annonserar efter en behörig lärare, men att det samtidigt är svårt att rekrytera personal till skolan eftersom den är belägen i glesbygd. Huvudmannens representanter och rektorn uppger att de erbjudit och uppmuntrat personal till behörighetsgrundande utbildning.

Oberoende aktör vid klagomål och kränkingsanmälningar

Huvudmannen informerar elever och vårdnadshavare om rutiner för hantering av klagomål och kränkingsanmälningar. Huvudmannen tar också emot och utreder sådana uppgifter samt vidtar vid behov åtgärder. Det framgår emellertid inte med tydlighet i huvudmannens information till vårdnadshavare att klagande kan vända sig direkt till huvudmannen. Vidare framgår att huvudmannen saknar rutiner för att vid behov göra egna utredningar av klagomål och kränkingsärenden oberoende av rektorn. Huvudmannens representanter uppger att information om rutiner för hantering av klagomål och kränkningar ges till vårdnadshavare vid föräldramöten men även via brev. Vårdnadshavare får information om att klagomål kan lämnas anonymt. Information om klagomålshantering ges även på skolans hemsida där det finns ett ifyllnadsformulär. På hemsidan framgår dock inte med tydlighet att klagomål kan lämnas direkt till huvudmannen eller att det kan ske anonymt. Representanter för huvudmannen uppger vidare att klagomål och kränkingsanmälningar tas emot av rektorn eller att de inkommer via e-post till styrelsen. De senast inkomna klagomålen diskuterades i styrelsen, åtgärder vidtogs vilka också följdes upp av huvudmannen. Intervjuade uppger vidare att klagomål- och kränkingsärenden är en stående punkt på styrelsens möten. Det har emellertid inte inkommit några kränkingsärenden de senaste åren. Av intervjuer med representanter för huvudmannen framgår vidare att det saknas en tydlig rutin för att utreda klagomål eller kränkningar där rektorn eller någon annan av skolans personal eventuellt skulle vara inblandad eller där huvudmannen oberoende ska kunna göra en utredning. Detta då såväl rektorn som skolans personal är med i skolans styrelse. Intervjuade uppger att de hoppas att det inte ska hindra någon från att framföra klagomål. Om ärendet skulle gälla någon av dem i styrelsen så får den personen lämna mötet då ärendet diskuteras och utreds. Styrelsen har inte använt sig av någon extern part i deras arbete med att utreda klagomålsärenden.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Huvudmannen behöver se över rutiner för huvudmannens hantering av klagomål och kränkingsanmälningar så att utredningar kan göras oberoende av rektorn. Huvudmannen behöver också förtydliga den information som ges på skolenhetens hemsida om huvudmannens klagomålshantering.

Av granskningen framkommer att huvudmannen saknar en tydlig rutin för att vid behov utreda klagomål och kränkingsanmälningar oberoende av rektorn. Vidare framgår inte med tydlighet på skolenhetens hemsida att klagomål kan lämnas direkt till huvudmannen eller att detta kan ske anonymt.

Av skollagen framgår att huvudmannen ska ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. När huvudmannen har tagit emot ett klagomål ska huvudmannen bekräfta detta, skyndsamt göra den utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet och återkoppla till den som har framfört klagomålet. Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för klagomålshanteringen och aktivt verka för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal. (4 kap. 8 § skollagen)

Skolinspektionen rekommenderar huvudmannen att se över rutiner så utredningar av klagomål och kränkingsanmälningar kan göras oberoende av rektorn. Detta då huvudmannens klagomålshantering behöver vara opartisk. Vidare behöver huvudmannen förtydliga informationen om huvudmannens klagomålshantering på skolenhetens hemsida.

På Skolinspektionens vägnar

 Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

 Therese Nehler

Föredragande
Signerat av: Therese Nehler

I handläggningen av ärendet har även utredaren Jenny Töredal medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- En intervju med representanter för huvudmannen.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Bedömningsområde 5: I vilken utsträckning styr och stödjer huvudmannen skolenhetens arbete med att ge eleverna en god och likvärdig utbildning i en trygg miljö? I detta område granskas hur huvudmannen arbetar med att vara en självständig aktör i arbetet mot att nå de nationella målen.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 10 - 11 maj 2023. Digitala intervjuer genomfördes den 8 och 12 maj 2023. Besöket genomfördes av Therese Nehler, Jenny Töredal och Lena Stadler.

Ljusfalls friskola är en grundskola med årskurserna 1-6. Vid skolenheten bedrivs även utbildning i förskoleklass och det finns ett fritidshem vid skolenheten, men dessa verksamheter omfattas inte av denna granskning. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolan 22 elever i grundskolan. Skolenheten leds av en tillförordnad rektor. Huvudman är styrelsen för Ljusfalls skolas ekonomiska förening.